

सदर स्वैर अनुवाद उत्तर अक्कलकुवा
भागातील नोयरी भाषा बोलणाऱ्या
आदिवासींच्या सहाय्यतेसाठी प्रकाशित
करण्यात येत आहे.

अधिकृत अधिनियम व नियम शासनाद्वारे प्रकाशित
इंग्रजी/हिंदी/मराठी राजपत्राप्रमाणे राहतील.

प्रकरण 1 प्रस्तावना (सानुकोऊनो)

1) संक्षिप्त नामे न प्रारंभ (सुरुवात) (सानुकोऊनो):-

- १) या अधिनियमन अनुसुचित जमाती न अनक्या जुनामजुन्या जंगलवासी वन हक्क मान्यता विधेयक २००६ अहेनी मान्यता आपे.
- २) तुरु जम्मु व काश्मीर राज्योसुडीत आखा भारतम लागू होय.
- ३) तुरु केंद्र सरकार सारकान्याराजपत्रामाय अधिसुचनाद्वारा जेई तारीफ नेय तिया तारीकन आमलामाय आवे.
- २) व्याख्या -
 - a) अेड्डा वन संसाधन म्हणजे गामो जुनामजुन्या हद्दीमांया अेव्ठ्या जंगल जमिनी नायतो धनगर जमाती बाबतीम तिया हंगामी चराई काजो वापरुतो ऊये. तेहनु भुप्रदेश, जियामाय समाजओ जुनामजुनो अधिकार ऊय तेहने भू प्रदेश, जियामाय समाजओ जुनामजुन्या अधिकार ऊय तेहने राखीव वने स्वतः राखीना क्षेत्रा समावेश उवत्नु.
 - b) कलम - ४ पट कलम (१) न (२) मायदेख उबलुना-या प्रक्रिया आवश्यकता काजो क्षेत्रे ठरवुताने आणीबाणीग्रस्त वन्य जिवो वस्तीस्थान म्हणजे हे लिहितांना दोन लाईनच्या मध्ये प्रिंट काढणे. कायदा न न्याय मंत्रालय नवी दिल्ली रजामे २००७/पौष १२,१९२८ उपरोक्त कायदान २९ डिसेंबर २००६ रोजी राष्ट्रपती मंजुरी मिलीनी सारकारो नेमीन्या हुशारोओ (तज्ञ) न आदिवासी कामकाज मंत्रालय एक प्रतिनीधी या समावेश ऊवीन्या हुशारोओ समितीई सल्लामसलती खुल्या प्रक्रिया पासे केंद्र सरकारो पर्यावरण वनमंत्रालयन निश्चित कोईत जाहीर कोईने राष्ट्रीय ऊद्योने न उभायरण्यामाये अहेने क्षेत्रे जियामाय शास्त्रीय न वस्तुनिष्ठ निकषापेअे प्रत्येक उदाहरण इई स्पष्ट निश्चित उवयेहे के इअे क्षेत्रे वन्यजीवसंवर्धनो कानो हस्तकक्षेप विरोहीत मेकुने गरजो होय.
 - c) वनम रना-या अनुसुचित जमाती म्हणजे, अनुसुचित जमातीमाय अहेने सदस्य नायतो गट जेअे खोरे कोईत जंगलमाय रताहा न वन जमिनोपेअे आपू खरोखरे निर्वाह गरजो काजो भोरोसा पेर होय. यामाय अनुसुचित धनगर जमातीई समावेश होय.
 - d) वनजमिन म्हणजे वन क्षेत्रमाय ऊय तेहनी कोन्याबी वर्णनो जमीन न तियामाय अवर्गीकृत वन असिमांकित वने, अस्तित्वामाय ऊय तेहनी नाय तो गृहीत वने संरक्षित वने आरक्षित वने, राष्ट्रीय ऊद्याने न उभायरण्ये याआ समावेश होय.
 - e) वनपेअे हक्क म्हणजे कलम माय उल्लेख कोईने वनपेअे हक्क.
 - f) वन गामे म्हणजे कोन्याबी राज्य शासनो वन खातामाय वन क्षेत्रामाय वनीकरणो कामो काजो, बहाळीन्या नायतो वन आरक्षणो प्रक्रियामे जिया गामोओ वन गामो रूपांतर ऊवयेये, अहेने गामे वनजमा बंदी गामे, टांग्या अहेने कोत्रेबी नामावा गोणीने जातेय ऊय तेअे गामो न शासनो परवानगी ठाऊनो काजो (उबजाडन काजो) न अहेन्या वापरो जमिनी समावेश ऊवनो.
 - g) ग्रामसभा म्हणजे गामोमाय डायराग्रामस्थ, बुई पुर्ण अबादीत ऊवीनी ग्रामसभा न जिया राज्यामाय पंचायती नाही तियोजागी पाडा, टोला न अनक्या जुनामजुन्या ग्रामसंस्था न निर्वनाचित गाम समित्या.
 - h) वसतीस्थान माय आदिम आदिवासी जमाती, खेतीआगली समाज न अनक्या जंगलवासी अनुसुचित जमातीमाय रुढ न राखीव न संरक्षित वनमाय वसतीस्थाने ऊतेते क्षेत्राची समावेश ऊतो.
 - l) गौण वनोपज म्हणजे बंगलाआ नाकडोओशिवाय आख्ये वनस्पतीजन्य वनोपज त्यामे वाहणं साळोओ थुडे, मुरे , वेत , टसर, कोष, मय, मेण, नाख, टेंबरापाने, औषधी साळे, मुले, कोंडवे, कांदे यासारखे बिहरे (अनके) जडणारे तिया समावेश ऊवत्नु.
 - j) नोडल एजन्सी म्हणजे कलम ११ माय निश्चित कोईने तेअे नोडल एजन्सी.
 - k) जाहीरनामा म्हणजे सारकारी राजपत्रामाय प्रसिध्द कोईनोतेअे जाहीरनामा.
 - L) विहीत म्हणजे अधिनियामा ठरवित आपीनो नियमानुसार.

- M) अनुसुचित क्षेत्र म्हणजे संविधानामाथ कलम २४४ पो.क. (१) माथ नमुद कोईने तेअे कोन्नेबी अनुसुचित क्षेत्र.
- N) चिरंजीवी वापराचा अर्थ जैवविविधता अधिनियम २००२ माथ नियम (२) माथतेअे पोटवाक्य (o) माथतेअे अर्थाप्रमाणे उये.
- O) बिहरो (अनके) जुनामजुने जंगलवासी म्हणजे अेहने सदस्य किंवा गट तेअे १३ दिवाहो (डिसेंबर) २००५ अगलो किमान तीन पिढ्या अगलेदेख जंगलोमाथ रतेहे न तेअे वन किंवा वनजमिनीपेअे आपु वारीदरी (वाटोकाटो) पुटपुऊनो काजो त्याआपे गरज होय.

स्पष्टीकरण :- या पोटकलमा काजो पिढीओ अर्थ २५ वर्षाआ कालावधी ऊतु.

P) गाम म्हणजे.

- १) स्वशासन कायदा, १९९६ मायती कलम ४ पोटकलम (b) माथ संदर्भ ऊतेते गाम किंवा
- २) अनुसुचित क्षेत्राव्यतिरिक्त पंचायती संदर्भामायती कोन्याबी राज्याआ कायदमाथ गाम कोते संबोध तुडीने क्षेत्र किंवा
- ३) वनगामे जुन्या वस्त्या किंवा वसतीस्थाने न सर्वेक्षण (सर्वेनाऊवेय ते गामे) गाम कोते जाहीर ऊवेय ते अगर ना ऊवेय ते किंवा
- ४) जिया राज्याम पंचायती नाही तियोजागी कोन्नेबी नाववा उल्लेखातेय ऊय तेअे जुनामजुने गाम.
- ५) वन्यजीव म्हणजे वन्यजीव (संरक्षण) अधिनियम १९७२ माथ अनुसुची १ ते ४ माथ नमुद कोयेय ऊय ते अन जंगलोमाथ रनारे जंगली (रानटी) जनावरे कोन्नेबी जाती.

प्रकरण 2 वन हक्क

वनम रना-या अनुसुचित जमातीई न अनक्या जुनामजुन्या जंगलनवासीई वन हक्क ?

- १) या अधिनियम हेतु काजो वन रना-या अनुसुचित जमाती न अनक्या जुनामजुन्या जंगलवासी आख्या जंगल जमिनीपे वन हक्क आगे होसे ऊये. ई हक्क स्वतः माहो काजो नाय तो, अेड्डा काजो नाय तो बेनु प्रकारो हिय्या काजो ऊये.
- a) वन रना-या अनुसुचित जमातीई नाय तो अनक्या जुनामजुन्या जंगलवासीई एक नाय तो जाख्या सदस्याआ, त्याआ वहत्यो काजो नाय तो जीवीत खाअनो काजो खेळुनू काजो (खेडीत खाऊनो खाजो) तिया स्वतः नाय तो अेड्डा वहीवाटीनीसो वनजमिन तोईत रोअनो काजो न त्योपे रोअनो हक्क.
- b) कोन्नीबी नामवाआ गोणीने जातेय तेअे विस्तारोसारखे न जुने राजा राजवाडे, जमिनदारी नायतो अेहनेहे कारभारोमाय वापरे ऊय तेहनेह हक्क.
- c) गाम हदीमाय नाम तोअ गाम बाअठोओ रितीरिवाजोवो अेड्डे कोईने गौण वनपोज पेअे मालकीई तेअे अेड्डे कोऊनो, वापरुना न तिया विल्हेवाट नागालुनो हक्क. (वापरीत कोईत नायतो कोन्याबी कातो काजो वापरुनो हक्क.)
- d) मासे न जलाशयमे अेहने (इतर) जीव मिलुने न वापरुने, भटक्या नाय तर धनगर जमातीई ढोगरे चारुने (स्थीर नाही तो फिरते बेनुबी.) नाय तो जुनामजुने हंगामी स्वसाधने मिलवुने. न वापरुने यासारखे अनके अेड्डे हक्क.
- e) अधिम जमाती शेतीपुर्वक, गटे या वसती कोऊनो हक्क.
- f) जियोजागी दावे भानगडी होय (विविधास्पर) अेहन्याहा कोन्या बी राज्याआ कोन्योबी परी भाषा ओमे बांगडी जमिनी नाय तो जमिनी पेअे हक्क.
- g) कोन्नबी स्थानिक प्राधिकारी संस्थेवा नाय तो कोन्याबी राज्य शासनो वन जमिनी पेअे आपीने पट्टे, लीज नाय तो ग्रॉन्ट ईई स्वामित्वामाय बदलुनो हक्क.
- h) वनग्रामओ , जुन्यावहत्या, सर्वेक्षण नाय ऊवुन्या गामो न नोंद कोईन्या, जाहीर कोईन्या ऊय नाय तो जाहीर ना कोईन्या अेहन्या वनमाय गामो निवाडे कोईत महसुल गामोमाय रुपांतर कोऊनो हक्क.
- l) ज्या वनमाये अेड्डे साधने तेअे रितीनाआं धुळाटेमो उपयोग काजो संरक्षण न संवर्धन कोईत आवयेहे अेहन्या कोन्याबी स्वसाधनो संरक्षण कोऊो तेअे पुर्नजीवीत कोऊनो (पासे उबजावीत वनापर कोऊनो नाम तो राखवाली कोईत वापर कोऊनो हक्क.
- J) कोन्याबी राज्याआ कायदे नायतो खायत्त जिल्हा / विभागीय परिषदओ कायदे या अन्वये मान्यता मिलीने नाय तो कोन्याबी राज्याआ जुनामजुन्या रितीनुसार कायदावाओ तियाजा आदिवासी हक्क कोते (म्हणुन) मान्य कोईनो हक्क.
- K) जैव विविधता जोडुनोओ हक्क न जैवविविधता न जाती-जाती तिवारो याआ संदर्भामाये अक्कलोओ वापर कोईते न जुनामजुन्या ज्ञान अेड्डा हक्क.
- L) उचो A देख K जाआ नमुद कोईण्या हक्कामाय समाविष्ट नाय उवीने पेऐ वनोम रोणा-या अनुसुचित जमाती नायतो अनक्या जुनामजुन्या जंगलवासी जुन्या चालीरिती वापर कोअत्या ऊये ऐहण्या कोन्याबी हक्क. पेअे त्यामामारो कोन्योबी जातीई जंगलोमे जुनावरोओ शिकार कोऊनोओ नायतो तियामे तोकनेऐ नाय तो तियाआ डिनोओ कोन्नुबी भाग काडुणोओ या हक्कामाय समावेश ऊवणारु नाहा.
- M) ज्या अनुसुचित जमाती न ओनक्या जुनाम-जुन्या जंगलनिवासीने १३ डिसेंबर २००५ पासे अगले कोन्याबी प्रकार वन जमिनीपेअे (वनजमिनेपेअे देख) कोन्नुबी कायदेशीर पुर्नवसन अधिकार मिलुनोमो शिवाय ढोगीत कोईतेत उठाडी देधना ऊये (बेकायदेशीर उठाडी देधना ऊये) नायतो विस्थापित कोईना उये ऐहनाआ ऊये तियो जागो in situ पुनर्वसन अधिकार जीयामाय पर्यायी जमीन मिलुनोओ हक्का समावेश होय.
- (२) वन संवर्धन कायदा इ १९८० माय काव्हीबी अंतर्भुत ऊये तेभी शासकीय व्यवस्थापना निचो ऊय तेहन्या निम्नलिखीत सुविधा काजो ज्यामाय प्रत्येक हक्कदारोपासे हॉस्पिटला पाअय्यो तीनवीहान पंधर देखे झाखे साडे तुडुने नाहा. एहन्या

जमिनीई तियार कोऊनारु केंद्र सरकार कोऐ. (i) निसालेए (ii) दवाखाना नायतो हॉस्टेल (iii) अंगणवाड्या (iv) रेशन दुकान (v) विद्युत न दुरसंचार लाईस (vi) तलाव विहरे मासेमाचुने जलाशय (गौण जलाशय) (vii) पिनोओ पाय्योओ पुरवठा न नळ योजना (viii) पाईन पाय्येनो दिहो पाई अठठ कोऊनो रचना (ix) लघु पाठबंधारे (x) अपारंपारिक तूर्जा स्त्रोत (सुर्य लाईट अहने) (ix)कौशल्य विकास न धंदे शिक्षण केंद्र (xii) वाटी न (xiii) समाज मंदीर वन जमिनीई अहनीई तीयार कोऊनोओ फक्त निचो अटीपेऐ आपी जाई.

१) या पोट कलम नमुद कोईन्या बाबी काजो तियार कोऊनोओ आवणारु वनजमिनीक्षेत्र प्रत्येक प्रकरणाम हेक्टरो देखे कमी ऊये.

२) एहन्या विकास प्रकल्पाओ या अटीपेऐ परवानगी आपता आवेके तिया शिफारस ग्रामसभा कोईनी झुजवे. (ग्रामसभा ठरविनी झुजवे.)

प्रकरण 3. वन हक्काआ मान्यता, पुर्नवसस्थापनान ते

सुपुर्द कोऊने न आनक्या बाबी.

४) वनम रना-या अनुसुचित जमाती न अनक्या जुनाम जुन्या जंगलवासीई वनहक्काम मान्यता आपुनीई तेअे सुपुर्द कोऊने (न तेओ होपीत आपुनओ) ऐहनाहा.

१) ओमो अस्तीवाम ऊये तेहन्हाहा कोन्वाबी कायदाम काव्हीबी अंतर्भुत ऊयतेबी न या अदिनियमोओ अदिन केंद्रशासन या व्दारा निचोओ लोको हक्क मान्य कोईत सुपुर्द कोएहे (होपीत आपेहे).

a) जीया राज्यामो नाय तो राज्यामाय क्षेत्राम तियाआ अनुसुचित जमाती कोते जाहीर कोईन्या ऊये ऐहन्हाहा वन रोना-या अनुसुचित जमीतीम कलम - ३ माय उल्लेख कोऊने आख्यो वन हक्क.

b) अनक्या जुनाम - जुन्या जंगलवासीईम कलम - ३ माय उल्लेख कोईनो वन हक्क.

(२) जंगलजीवओ रखवालीई काजो राखीत मेकीने क्षेत्र तियार कोडनो काजो. आणीवाणी ग्रस्त वन्य जीवओ वहतीओ जागू ऊय तेहनेह अभयअरण्ये व राष्ट्रीय उद्द्याने या अधिनियमोओ अंतर्गत मान्यता आपीने वन हक्कामाय थुडाक टेमोओवाआ हुदारता आवे. पेअे या काजो निचोओ आख्या अटीई पुर्तता कोयाआ शिवाय कोन्वोबी वनहक्क धारक पुर्नसस्थापन नाय तो तियाआ हक्कापेअे परिणाम कोअता आवणारु नाहा.

a) विचारोमो आख्यो क्षेत्रामाय कलम - ४ माय नमुद कोईनी हक्को मान्यता न सुपुर्द कोऊनीई प्रक्रीया पुरी कोईयीही. (होपीत आपुनोओ प्रक्रीया पुरी कोईयीही)

b) जंगलोमायुओ जीव (संरक्षण) कायदा १९७२ निचोओ अधिकारोओ वापर कोईत राज्योओ शासनोओ त्यासंबंधामायीई यंत्रणा ईई प्रस्थापित कोईयीअेके, तियाक्षेत्रामाय जंगलमाय जीवोओ देखे तीया जाती न वाहत्योओ जागाआ टिकाडीत रोअणोओ चोका उत्पन्न कोऊनो काजो न पुआत नाय आवनारी नुकसान कोऊनोओ काजो वन हक्क धारक उपस्थिती नाय ता तीया कामे अंतजबी जास्ती होय.

c) ऐष्टा रोनोओ सारखा अनका हाजा पर्याय उपलब्ध नाय ऊवयाआ निर्क्षर राज्य शासनोओ काढीनो होय.

d) केंद्र शासनोओ सुसंगत कायदे न धरणोओनुसार ऐहन्हाहा बाधित माहोओ न समुदायाओ आवश्यकता पुरी कोओणारे नाय तो पर्यायी पॅकेज कोईनीऐ ऊये न तिया माहिती न तीया संबंधामायान आपीनी होय.

e) प्रस्थापित पुनस्थापना न पॅकेजबद्दल संबंधाम क्षेत्रामाय ग्रामसभा आख्यी माहिती आपुनीई ग्रामसभा मुक्तो लेखी संमती नेदीही.

f) आस्वासित पॅकेजोहसे पुनस्थापनो ठिकाणी जमिनी उपलब्ध कोईत आपीन्याशिवाय न सोयीसुविधा पु-या कोईया शिवाय कोडाबी पुर्नसस्थापना नाय कोअे नाय.

जंगलजीवओ राखनाल्याओ काजो वन हक्क धाराना जीया आणीबाणी ग्रस्त व जंगलजीवे वहत्यो स्थान देखे उठाडीत ओनखे बोहाडीनेगये ऊय तेअे क्षेत्रो कालांतरावाआ राज्यामाय तो केंद्रशासनो वाआ नाय तो अनक्या कोडा कोईत बी तियार कोआता आवणारे नाहा.

३) संबंधाम वनोम रोना-या अनुसुचित जमातीई न ओनक्या जुनामजुन्या जंगलवासी वनजमीनीपेअे ताबा १३ डिसेंबर २००५ आगुलु आपीनु झुजोवे. या अटीपेअे कोन्वाबी राज्यामे नाय तो केंद्र शासित प्रदेशमाय वनोम रोना-या अनुसुचित जमातीई न ओनक्या जुनामजुन्या जंगल निवासीई वनजमिनी न तीयाआ वहत्योओ स्थान याबाबतीई वन हक्क या कायदा निचो मान्य न होपीत आपीने जाय.

४) पोटकलम (१) वा आपीने हक्क वारसा परंपरावाआ सुडीत ऐहनेहे कोन्वाबी मागोवा हस्तनत तरीत कोअता नाहा आवणारे वेहवाल अनोन्या माहोओ बाबतीम ईई हक्क मांटचोआन बुईई संयुक्त नामोम न ऐखन्हा कुटूबोओ प्रमुख बाबतीम तियानाम नौद कोईनो जाय. थेट वारसोओ अनुउपोस्थितीम तियावारसोओ अधिकार जागुराआ नातामाय जाये.

५) अनक्या तरतुद कोअ आशिवाय वनम रोना-या अनुसुचित जमीतीई नाय तो अनक्या जुनाम-जुन्या जंगलवासीई कोत्र्याबी माहोन बी तीयाआ वनहक्क मान्य कोईते तेई तपासणी कोऊनोओ प्रक्रिया पुरी ऊवोयाआ शिवाय तीयाआ वहिवाटीनिचो वनजमिनीपेअे देके उठाडी देदना नाय तो काडीत टाकता आवनारा नाहा.

६) जियोजागी पोटकलम (१) निचो मान्यता आपीनो व होपीनुओ कोईने वनोपेअे हक्क कलम ३ पोटकलम १ ओ (२) माय नमुद कोईन्या जमिनी ऊयो तियोजागी एहनीजागी जमिन्योओ ऊ गायदा अंमलात आवुनोओ तारख्येनो कोत्र्याबी माहोओ नाय कुटूबमाया नाय तो ऐड्डा (गट) वहीवाटी ऊये तीयापेअे हक्क प्रत्येक वहीवाटीक्षेत्राआ पुरोताआ ऊये पेअे कोत्र्याबी परिस्थितीम ईई क्षेत्रो ४ चार हेक्टरोओपेक्षा क्षेत्र नाय जुझवे.

७) वन हक्क या कायदामाय नमुद कोईन्या वायदे सुडीत एईना आख्या वायदा न वोजादेख मुक्त एहनेहे कोअे जाए. जीयाम वनसंवर्धन कायदा १९८० हसे परवाना चालुभावाओ किमतीवाआ अदा कोऊनो, भरपाई वनीकरण कोऊनो यायी अटी समावेश होय.

८) वनोम रोना-या अनुसुचित जमीतीईनो जुनामजुन्या जंगलवासीमाय तेअे एहनेहे प्रस्थापित कोईत सेके के पर्यायी जमीन (ओनकी जमीन) भरपाई नाय मीलता शासकीय विकास कामोओ हस्तक्षेपवाओ ताओ आपुओ रोओनोओ जागा-जागी देखे न जीओ जागी देखे कोईत खाताऊये तियोजागी देखे उठीत गयना न संदर संपादन कोईन्या देखे ५ वरह टेमोमे जीयाकामोओ काजो संपादीत कोईन्या त्याकाजो वापरीनाहा एहन्या जमीन मिलवुनोओ हक्काआ या कायदावाआ मान्यता आपीन, होपीत आपीन्या तियाय वन हक्का ऊये (रोये).

5) वन हक्क ताबाओ नेणाराओ (कर्तव्ये)

कोत्र्याबी वन हक्काआ धारक (ताबा) न जीया क्षेत्राम एहनहै धारक ऊय तियो जागी ग्रामसभा न गाम पातळीमाय संस्था याने निचोओ अधिकार आप्याहा.

a) वनजीव, जंगले न आख्या जंगलमायजेबी जाती जीवता जुनावरे, जंगलो राखवाली कोऊनोओ.

b) जागोओ पायोओ सोय जागा (क्षेत्र) पायोओ कायम ऊये तियोजागी न आजुबाजु परिसरन जंगलोओ कांजो संवेदनशील क्षेत्राम पुरे संरक्षण उतेहे. यापेअे लक्ष मेकुनोओ.

c) तीयाआ तिवारोनोओ न निसर्गाओ वारसाआ धोकुदेनारा खराब रितीदेखे वनोम रोना-या अनुसुचित जमातीत जुनाम जुन्या जंगलनिवासीई वहती जागा रखावाल ऊवे या खबरदारी नेअनो.

प्रकरण 4. वन हक्क सुपुर्द कअनारी प्राधिकरणे न प्रक्रिया

वनम रना-या अनुसूचित न अनक्या जुनामजुनी जंगलवासीई वन हक्क तियाने सुपुर्द कोअनारी प्राधिकरणे न कामो पध्दती.

१) या कायदानिचो वनम रना-या अनुसूचित जमातीई न अनक्या जुनामजुन्या जंगलवासी (जंगलमरनारा) तियान आपता आवे. अहन्याहा अखनाआ नाय तो अेड्डा नाय तो बेनु प्रकारोओ वन हक्काआ स्वरुप न जेतुहु जागू ठरवुनोओ प्रक्रिया चानू कोऊनो काजो तिया रोनाओ हक्क क्षेत्राम (तिया भागम) ग्रामसभा प्राधिकोऊनो (प्राधीकरण) कोते काम पाले. ईई हक्क काम कोऊनो काजो ठरविन्या तेच्या पध्दतीवाआ ग्रामसभा अरजी (दावा) तोईनी, तेअे अेड्डे कोईत, तापासित न शिफारस कोईयी तेअे प्रत्येक अरज्योमे भागोमाय बंडरीपेअे देखाळनारु नकाशु तयार कोईत तिया संबंधामाय एक ठराव समजतु (संमत) कोअे न तियापासेअे तिया एक प्रत उपविभागीयस्तरीय समिती पेअे सादर कोअे.

२) ग्रामसभामाय ठरवावा कोत्र्याबी खतायने माहोओ पोट कलम (३) अन्वये गढीत कोईन्या उपविभागस्तरीय समिती पेअे विनंती अर्ज कोअता आवे. अेअे समिती या अर्जाआ विचार कोईत तुऊ निकालु काढे. पेअे ग्रामसभावाआ ठराव कोईन्या तिया तारख्यदेखे तीन विहा दिहोमाये अेहनुहु विनंती अर्ज कोढनु जुवजे. तेंहनोज (तसेच) बाधीत माहोअने तिया बाजु मांडुनू हाजी तुऊ मौकु आप्याशिवाये अेहनुहु कोत्रुबी विनंती अर्ज तियाविरुध्द निकालु काडता आवनारु नाहा

३) ग्रामसभामा समजतु (संमत) कोईना तेथे ठराव तापासूनो काजो राज्य सरकार उपविभागस्तरोअे समितीई गठन (बहाळे) पेअे ईई समिती वन हक्काआ नोंदी तयार कोईन तिया उपविभागीय अधिकाऱ्यो तरफे जिल्हा जागो समिती पेअे शेवटी निर्णय कोढूनो काजो सादर (बाधीत) कोए.

४) उपविभागजागी समितीई आपीन्याआ निर्णय वाआ नारज उन्नना (बाधीत) माहोन अेहनाहा निर्णययो तारख्यदेखे तीन विहा (साठ दिवस) दिहोअभाय जिल्हा जागीही समिती पेअे विनंती अर्ज कोअता आवे.जिल्हाजागी समिती याआ अर्जाआ विचार कोईत तुऊ निकालु काढे.

पेअे (परंतु) ग्रामसभाआ कोईन्या ठराविरुध्द थेट जिल्हाजागी समितीपेअे काडहाबी विनंती अर्ज आपता आवनारो नाहा उपविभागजागी समिती पेअे अर्ज आपीत निर्णय कोय्यापासेच जिल्हाजागी समितीपेअे अर्ज कोअता आवे.

तेहनेजे बाधित माहोने तिया बाजु मांडुनो हाजी तेई संधी (मोकु) आप्याशिवाय अेहनुहु कोत्रुबी विनंती अर्ज तियाविरुध्द निकाल काटता आवनारु नाहा.

५) उपविभागजागी समिताई तयार कोईन्या वन हक्काआ नोंदी तापासित तियान शेवटी मान्यता आपूनो काजो राज्यशासन जिल्हाजागी समिती बहाकेअे (गठतन कोअे)

६) वन हक्काआ नोंदी बाबतीमे जिल्हाजागी समितीई निर्णय शेवटी न बंधनकारक रोये.

७) वन हक्क मान्य कोडूनोन होपीत आपुनो यो प्रक्रिया वेअे देखरेख मेकुनोअ काजो तियाहोसे नडल जन्सी देखरेख मागीत नेदने तेअे माहितीई कागदपत्रे न अहवाल सादर कोडूनो काजो राज्यशासन एका राज्याजा देखरेख समितीई तयार (रचना) कोअे.

८) उपविभागजागी समिती जिल्हाजागी समिती न राज्याआ जागी देखरेख समिती पेअे प्रत्येकी राज्याआ सरकारोओ महसुल वन न आदिवासी कामकाज खाताआ अधिकारी न जिया तिया जागा पेअे पंचायत राज्य संस्थाआ हाजा तिया जागा पेअे मेकीने (नदीन) तीन सदस्य रोथे तियाम देखरेख सदस्य अनुसूचित जमातीई रोये न किमान एक बुयैअे रोये.

९) उपविभागजागी समिती जिल्हाजागी समिती अन राज्याआ जागी देखरेख समिती याआ आथमे (रचना) कामे न तेअे कामे पार कोडूनो काजो तियाने अनुसरणोओ कामपध्दत तेअे नेमीत (होपीत) आपेतियाप्रमाणे रोये.

f

प्रकरण 5. गुनू न डोंड

७) प्राधीकोडूनी नाय तो समित्याआ सदस्याआ नाय तो अधिकाऱ्याआ या कायदा नियो कोईना अपराध (गुना)

जेहनाम कोन्नबी प्राधिकरण (प्राधिकरण म्हणजे विशेषण सरकारोओ नेमीनी कमीटी) नाय तो समिती नाय तो अधिकारी नाय तो प्राधिकरणओ सदस्य या कायदाआ कोन्योबी तरतुदीई नाय तो तिया निचा कोन्नबी नियमा विरुध्द वर्तन कोअे तियान तियान या कायदा निचो गृहीत गौंठीने जाए न तिया विरुध्दमाय कारवाई न १००० एक हजार रूप्याआ जाआ दंडोओ तुडू पात्र ठरे पेअे जर एहन्या प्राधिकरणेओ नाय तो समितीई सदस्य नाय तो खाता प्रमुख नाय तो एहनोह कोन्नबी माहुओ इंडी सिदध कोईत सेके के गुणू तियाआ खबरीई शिवाय उविनु होय. तो गुना टालुनो काजो तियान पुरी खबरदारी नेदनी होय.तोअ तिया माहन,उचो कलमोमाय कोन्नबीकारवाई नागु उवणारी नाहा

८) गुनाओ खबरदारी ग्रामसभाआ एख्या ठरवा संदर्भाम वनोम रनान्या अनुसूचित जमातीई नाय तो कोन्नबी वरीष्ठ प्राधिकार्याआ विरुध्द ठरवाआ द्वारा ग्रामसभान , राज्योस्तरोओ देखरेख समितीम ६० साठ दिहोओ देखे कमी नाय डूये एहन्या कालावधीई (टेमोमाय) नोटीस आपीनी उये न राज्योस्तरोअे देखरेख समितीन एहन्या प्राधिकार्याओ विरुध्द कारवाई नाय कोईयी डूये एहन्या परिस्थितीई शिवाय कोन्नबी न्यायालये या कायदाओ कलम सात निचो दखल नेनारो नाहा.

प्रकरण 6. संकीर्ण बाबी

९) प्राधिकरणोओ सदस्य सार्वजनिक सेवक (सेवाआ कोअनारू) जूये.

चौथ्या प्रकरणामाय उल्लेख कोईन्या प्राधिकरणोआ प्रत्येक सदस्य न या कायदानुसार अधिकारी आपीनु कोत्रुबी अधिकारी भारतीय दंडसहीता कलम २१ नुसार सार्वजनिक सेवक मानिनु जाये.

१०) सदभावनाआ वाआ कोईन्या कृतीन संरक्षण (रखवाली)

१) कोन्योबी अधिकारोजन नाय तो केंद्र नाय ताहा रात्योओ सरकारोओ कोन्याबी कर्मचारान या कायदानुसार सदभावनावाआ कोईन्या नाय तो कोरूनोओ ठरविन्या कोन्योबी कृतीकाजो तियापेअे दावा,फिर्याद नाय ताहा कायदेशीरोओ प्रक्रिया सानकता आवनारी नाहा.

२) याआ कायदाआ अन्वेय सदभावनेवाआ कोईन्या नाय तो कोरूनोओ ठरविन्या कोत्र्याबी कृती वाआ जूवीन्या नाय ताहा जूवून होय ऐहन्याहा नुकसानी काजो राज्यो नाय ताहा केंद्रसरकार नाय तो तियाकोन्याबी अधिकारी नाय कर्मचार्यापेअे दावा, फिर्याद नाय तो कायदेशीर प्रक्रिया सानवुता आवणारी नाहा.

३) चौथ्या प्रकरणामाय उल्लेख कोईन्या कोन्योबी प्राधिकरणोओ सदस्य,सचिव,अधिकारी नाय ताहा ओनकु कर्मचारी यान या कायदा नुसार सदभावनेवाआ कोईन्या कोन्योबी कृत्याआ काजो तियापे दावा नाय तो कायदेशीर प्रक्रिया चानकुता आवणारी नाहा

11) नोडल एजन्सी - या कायदाओ निचे तरतुदीई अमोल बजावनीकाजो केंद्रसरकारीओ आदिवसी काम मंत्रालय नाय तो केंद्र सरकारोओ तियाआ वतीवाआ नेमीनी ऐखु नाय तो प्राधिकरण इ ई नोडल एजंसी कोते काम पाले.

१२) केंद्र सरकारोओ निर्देश आपुना अधिकार चौथ्या प्रकरणमा उल्लेख कोईन्या प्रत्येक प्राधिकरणोओ जेऐ या कायदाआ अंतर्गत आपुक कर्तव्य बजावते उये नाय तो अधकारोओ अमोल कोअते उये. तेअे केंद्र सरकारो आपीन्या सर्व साधारण नाय तो विशीष्ट लेखी निर्देश्याआ आदिन रोये .

१३) उय कायदु अनोक्या कोन्यबी कायदाआ तरतुदी बुअशीत नाह शेकतु (बुअशीत नाह नेतु)

या कायदाम नाय तो पंचायती (अनुसुचित क्षेत्राआ काजो विस्तारीत) अधिनियम १९९६ माय तेहनीही यापेक्षा आगझ तरतुद कोईनी ऊये तर तेई सुडीत या कायदाआ माय तरतुदी अनक्या प्रचलित कायदामायीई तरतुद नाय नेता (हिरावीत नाय नेता) तियामाय भर टाकणा-या ऊये.

14) नियम बडवुनुओ अधिकार :-

१) या कायदामायाआ तरतुदी अमलामेअ नेतावुना काजो केंद्रशासन सरकारी राजपत्रामाय अधिसुचनाद्वारा न या देखे आगलो प्रकाशन अधिन रोते नियम गठीत कोअे (नियम अेड्डा कोअे)

२) उचोओ सामान्य अधिक रोओ बाबतीम पुर्वग्रह नाय बाडगुता विशेषतः निम्न लिखित आखे नाय तो कोत्र्योबी बाबीमाय नियम कोअता आवे.

a) कलम ६ माय नमुद कोईन्या कार्यपध्दतीबदल तपशील.

b) वनोपेअे हक्क बनवुनो काजो कलम ६ माय पोटकलम १ नुसार दावे स्वीकारुने अेड्डे कोईत तपासुनेओ न प्रत्येक शिफारस जमा कोईन्या दावामाय क्षेत्राआ सीमा देखाडणा-या नकाशा तियार कोऊनाआ. या बाबतीई कार्यपध्दत तिहीज कोईत कलमोमाय पोटकलम २ नुसार उपविभाग स्तरीय समितीम विनंती अर्ज सादर कोऊनोओ रीत (पध्दत).

c) कलम ६ आ पटकलम ८ अ हसे उपविभागओ स्तर समिती जिल्हा स्तरओ समिती न राज्यस्तर पालना-या समित्योपेअे नेमणुक कोऊनोण राज्यशासनो महसुल, वन न आदिवासी कामकाज खाताआ अधिका-योओ श्रेणी.

d) कलम ६ भा पोटकलम, हसे उपविभागस्तरोओ समिती, जिल्हास्तरोओ समिती न राज्यस्तरोओ समिती याआ रचना, कामे न ईई कामे पार पाडुनोओ काजो तियार अनुसरुनोओ कार्यपध्दत.

e) अनक्या कोत्राबी आवश्यक बाबी नेमीत आपीन्याजाय.

३) केंद्रसरकारोव्दारा या कायदानिचो कोईत आवीना प्रत्येक नियम कोऊनो पासे हवाहवा एक नाय तो सलगाआ बेग नाय तो जाअखे संत्रे मिलीत बडवीन्या एकूमना तीस (३०) दीहीओ कालावधी काजो लोकसभाआ प्रत्येक सभागृहामे मांडीनु जाय. उचो उल्लेख कोईन्या संत्रापासेए लगेच सत्राआ सपुताआ आगेअे (सेनाऊगे आगे) जर बेनु सभाग्रहाम तिया नियमोम कावीही बदल कोऊनोओ बाबतीम नाय तो तुरू. नाय कोऊनोओ बाबतीई सहमुती ऊवयीतो तिया पासे परिस्थितीई परमाणं तुरू नियम एक तो हुदारीत रुपोमाय परिणाम कारक रोये नाय तो तुरू नियम रनारुस नाह. पेअे एहन्याहा सुधारणा कोऊनो आगे नाय तो नियम रुध्द कोऊनो आगे या नियमानिचो कावीही कारवाई कोईनी गयी ऊये तोअ तियोओ बैधतावाआ आवनारी नाह.

अनुसुचित जमाती न अनक्या जुनामजुन्या जंगलवासी (वन हक्क मान्यता) अधिनियम 2006 निचोओ नियम.

1) थुडख्यामाय नामः कादेखहोय तोअ न प्रारंभः-

- १) या नियमन अनुसुचित जमाती न अनक्या जुनामजुन्या जंगलवासी (वन हक्क मान्यता) नियम २००७ कोये जाय.
- २) तेअे जम्मु न काश्मीर राज्यसुडीत आखा भारतम लागू ऊवे.
- ३) तेअे शासकिय राजपत्रामे प्रसिध्द कोईन्या तारक्यदेख अंमलात आवे.

2) व्याख्या :-

- १) तिया नियमामाय
 - a) कायदा म्हणजे अनुसुचित जमाती न अनक्या जुनामजुन्या जंगलवासी (वन हक्क मान्यता) अधिनियम २००६ (२००७ ओ २)
 - b) खरोखरज जीवीत खाअनो गरजा म्हणजे कायदा कलम ३ माय. पोटकलम १ ओ (a), (c) न (d) माये तरतुदीनुसार वन जमिनीपेअे खेळीन्या नाय तो उवजाळ्यान्या मिलवीन्या उत्पन्नादेख नाय तो तिया उत्पन्नो वेसीत कोईत स्वतः आ कुटूबाआ जीवुनोओ गरज वागवुतो.
 - c) दावेदार म्हणजे या कायदाम नमुद कोईने जाती जातीई हक्क मान्य ऊवुन जुवजे न सुपुर्द (होपीत आपून जुवजे) कोते दावा कोअनारो माहु, माहो गट, कुटूब नाय तो अेड्डाजे (टुलू).
 - d) कायदामाय कलम ३ माय पोटकलम १ (c) माय गौण वनोपज ओविनियोग माये जीवीत खाअनो काजो अेहन्या वनोपजओ, तेअे अेड्डे कनारे माहे नायतो एखाआ टुलाआ कोईनो उपयोग नाय तो वसनोओ न तिया काजो जागज तियर कोईना, पैसा निलनारी वस्तु, मुनकापेअे देखे, सायकलपेअे नाय तो आतगाय्योवाआ जंगलभागमे कोईनी वाहतुक याआ समावेश ऊवे.
 - e) वन हक्क समिती, म्हणजे नियम ३ निचो ग्रामसभा गठीत कोईनी समिती. (ग्रामसभा तयार कोईनी सभा)
 - f) कलम म्हणजे कायदामाय कलम.
- २) या नियममे वापरीन्या न व्याख्या नवाय कोईन्या पेअे कायदाम व्याख्या कोईन्या शब्दाआ अर्थ कायदावा नेमीन्या अर्था हासे ऊये.

3) ग्रामसभा :-

- १) ग्रामपंचायत ग्रामसभा बहाळे न ग्रामसभाआ पेन्थोअ बैठकीत तियो सदस्यामाय दहदेख कमी नाय ऊय न पंधरादेखे जाखेए नाय ऊय अेत्याहा सदस्याआ वन हक्क समिती निवडे जियाम कमीत-कमी एकपेअे तीन सदस्य अनुसुचित जमातीई ऊये. न जियामे कमीत-कमी ऊे सदस्य बुई. ऊये. याशिवाय जियो जागी अनुसुचित जमातीई सदस्य नाय ऊये तियो जागी कमीत-कमी ई सदस्य बुई ऊये.

भारत सरकारोओ राजपत्र असाधारण, भाग II विभाग ३ उपविभाग १ I दिनांक १ जानेवारी २००८ माय

प्रसिध्द कोऊनो होय. भारत सरकार - आदिवासी कामकाज मंत्रालय.

- २) वन हक्क समिती एक अध्यक्ष (मुख्य) व एक सचिव याआ निवड कोईत तिया माहिती उविभागजागी समितीन आपे.
- ३) जाहहा अेखू वन हक्क समीतीई सदस्य अेखनुजे (वैयक्तीक) वन हक्क दावेदारबी ऊये. तेहनाम तुऊ समितीई तिहीकत कोये. न तिया दावा तापासणी प्रक्रियामाय सहभागी ऊवनारु नाहा.

4) ग्रामसभाआ कामे निचो:-

- १) ग्रामसभा
- a) वन हक्का स्वरुप न ठिकाण का देख होय तेअे ठरवुनो प्रक्रिया ठरवुनोओ चानु कोअे न तिया संबंधाआ दावे (तोईत कोईत) जमा कोईत तपासणी कोअे.
- b) वन हक्क दावेदरोअ यादी तयार कोअे न केंद्र सरकारोओ आदेशवाआ ठरवित आपीने दावेदारोओ बाबतीमे न तिया दावा बाबतीम तपशील ऊय तेअे नौद वही मेके .
- c) हाजाकाजो संबंध माहोन न संबंधामाय प्राधिका-यान खुडीक संधी आपीना आ पासेए वन हक्क पेए दावासंबंधामाय एक ठराव संमत कोअे (ठरवे) न तुऊ उपविभागस्तरीय समितील सादर कोअे.
- d) कायदाम कलम ४ माय पोटकलम २ (E) निचो (अ) पुनस्थापनाआ स्पॅकेजोओ विचार कोईत तिया संबंधामाय हाजु ठराव संमत कोअे.
- e) कायदाम कलम ५ माय तरतुदी होसे वन्य जीव (जंगलजीव) वन न जैव-विविधतो राखवली कोऊनो काजो आपु सदस्यामाय समित्या तयार कोऊन्या.
- २) ग्रामसभा बैठकी कौरम आख्या सदस्याआ बेन तृतीयशपेक्षा कमी नाय ऊये. जियो जागी एखा गामम अनुसुचित जमाती न बिगर अनुसुचित जमाती याआ बिगर एक जीनसी लोकसंख्या ऊये तियो जागी अनुसुचित जमाती, आदिम जमाती न खेतीपुर्वक गट याआ सदस्याआ बैठकीम खुडके प्रतिनिधित्व ऊवुन जुजवे.
- ३) राज्यमाय प्राधिकरणल देखे ग्रामसभान ऊवीनी मदत आपुन जुजवे. आपी जाय.

5) उपविभागस्तर समिती:-

राज्यसरकार आगेअे सदस्याआ उपविभागस्तर समिती तयार कोअे

- a) उपविभागीय अधिकारी नाय तो समकक्ष अधिकारी - अध्यक्ष
- b) एका उपविभाग जबाबदारी ऊय तोओ वन अधिकारी नाय तो समकक्ष अधिकारी - सदस्य.
- c) जिल्हा परिषदओ नेमणुक कोईनेए तालुकाओ पंचायत समितीअ तीन सदस्य जियाम देख कमीत-कमी बेनसदस्य प्राधान्यावा जंगलवासी नाय तो आदिम जमाती यामाय अनुसुचित जमाती ऊये. न जियो जागी अनुसुचित जमाती नाय ऊये तियो जागी बेनसदस्य प्राधान्यावा जुनामजुने जंगलवासी ऊये न एक बुय्यो सदस्य ऊये. नाय तो घटनाआ साहव्य अनुसुचितमाय क्षेत्रामाय स्वतजिल्हा मंडळ नाय तो मंडळ नाय तो अेहन्याहा योग्य तेय्या क्षेत्रीय मंडळओ नेमिने तीन सदस्य जियाम देके कमीत-कमी एक बुय्यो ऊये.
- d) उपविभाग जबाबदारोओ ऊयतुऊ आदिवासी कल्याण खाताआ अधिकारी नाय तो जियो जागी अेहताहा अधिकारी उपलब्ध नाय ऊये तियोजागी आदिवासी विभागोओ जबाबदारी ऊयतुऊ अधिकारी.

6) उपविभागस्तरीअ समिताओ कामे :-

उपविभागस्तर समिती -

- a) जिया बिकट अवस्थामाय साडे जुनावारो राखवाली न संरक्षण गरज होय. अेहन्याहा संदर्भामाय वन्यजीव, वने न जैवविविधाओ रक्षण काजो ग्रामसभा न वनपोधारक न अेहन्याहा कर्तव्या बाबत प्रत्येक ग्रामसभा माहिती पुरवे.
- b) ग्रामसभा नाय तो वन हक्क समितीने वन न महसुल नाकाशे न मतदानेओ याद्या पुरवे.

- c) संबंधामाय ग्रामसभान संमत कोईन्या आख्या ठरावोंओ संकुलन कोअे. (ठरावोंओ तुलना कोअे.)
- d) ग्रामसभा पुरवीने नकाशे न अनके तपशील याआ अेठे कोऊनो.
- e) दावा सत्यता खात्री कोऊनो काजो ग्रामसभा ठराव न नकाशे तपासे.
- f) कोन्त्याबी वन हक्काआ व्याप्ती न स्वरुपा संदर्भामाय ग्रामसभामाय (भांडगळी) सुनावणी न निर्णय (निकाल आपे.)
- g) ग्रामसभाआ ठरावाआ व्यतित ऊविन्या नाहो, जियाम राज्यसंस्था समावेश ऊये, अर्जा सुनावणी कोअे.
- h) आंतरविभागीय दावा काजो अनक्या उपविभागआ समन्वय साधे.
- i) शासकीय नोंदी मेळ तोय्या पासेअे प्रस्तावित वन हक्काआ तहसिलदार नोंदी मसुदा तयार कोअे.
- j) प्रस्तावित वन हक्काआ मसुदा नोंदीनाही दावे जिल्हास्तर समितील अंतीम निर्णय काजो मुखनावे.
- k) कायदा न नियममाय नमुद कोईन्या उद्दिष्टा विषयी न पध्दती विषयी जंगलवासी यामे जाणीव जागृत कोअे.
- L) नियमामाय परिशिष्ट (i) फार्म (a) न (b) माये आपीन्या दावा नमुने दावेदारन सहजे न मोफत उपलब्ध होय या खात्री कोअे.
- m) आवश्यक कोरमनुसार ग्रामसभा बैठका मुक्त (टावक्याज), डघड (खुल्ली गुठ) न प्रामाणिकवाआ सानविन्या जात्याहा, या खात्री कोअे.

7) जिल्हास्तरीय समिती -

राज्यसरकार आगेअे सदस्याआ जिल्हास्तरीय समिती गठीत कोअे.

- a) जिल्हाधिकारी नाय तो उपआयुक्त - अध्यक्ष
- b) संबंधित विभागीय वन अधिकारी नाय तो संबंधित उपसंरक्षक - सदस्य
- c) जिल्हा परिषदओ नेमीत आपीने ३ जिल्हा परिषद सदस्य जियापैकी किमान बेन अनुसुचित जमाती देखे ऊये. याम जंगलवासी नाय तो आदिम जमातीई सदस्यान प्राधान्य आपे जाय. जियोजागी अनुसुचित जमाती नाय ऊये तियो जागी बेन सदस्य प्राधान्यावाआ जुनामजुने जंगलवासी क्षेत्रामाय जियो जागी स्वयक्त जिल्हा मंडळ नाय तो क्षेत्रीय मंडळ नाय तो अेहनेहे योग्य तिया क्षेत्र मंडळन नेमीने तीन सदस्य जियाम देखे कमीत - कमी एक बुय्यो ऊये.
- d) जिल्हा जबाबदारी ऊयतेहनुहु आदिवासी कल्याण खाताआ अधिकारी नाय तो जियोजागी अेहनाहा अधिकारी उपलब्ध नाय ऊये तियो जागी आदिवासी विभागओ जबाबदारी ऊयतुऊ अधिकारी.

8) जिल्हास्तर समिती कामे - जिल्हास्तर समिती -

- a) नियम ६ पोटकलम (b) माय आवश्यक तिई माहिती ग्रामसभा नाय तो वन हक्क समितीन पुरविनी होय खात्री कोअे.
- b) कायदाआ उद्दिष्ट डोआ समोर मेकीत आख्या, विशेष आदिम समिती, धनगर न भटक्या जमातीई दावे विचारम नेदेहेक नाहा. ईई तपासे.
- c) उपविभागस्तर समितीन तयार कोईने दावे. अन् वन हक्काआ नोंदी पेअे विचार कोअे. अन त्यायान अंतिम मान्यता आपे.
- d) उपविभागस्तर समितीई हुकमनाआ बाधित ऊविन्या माहोओ अर्जासुनावणी कोअे.. (जियान प्राथमिक समित्यावा न्याय नाय मिल्युये तिया काजो.)
- e) आंतरजिल्हा संदर्भामाय अनक्या जिल्हारी समन्वय साधे.
- f) हक्क नोंदी आख्येज संबंधमाया शासकीय नोंदीमाय वन हक्काआ समावेश कोऊनो काजो सुचना जाहीर कोअे. (चानु कोअे).
- g) अंतिम स्वरुप आपीनो वन हक्का नोंदी प्रसिध्द कोईयाम ऊय तिया खात्री कोअे (कोऊनो खात्री कोअे.)
- h) या नियमओ परिशिष्ट बेन (२) न तीन (३) माय नमुद कोय्यो तिहकोईते वन हक्का नोंद अन कायदानिचो हक्क पत्रक या प्रामाणिक नकला संबंधामाय दावेदार अन ग्रामसभा याने पुरव्याहा या खात्री कोए.

9) राज्यस्तर देखरेख समिती - (संनियंत्रण समिती)

राज्यसरकार आगेए सदस्याआ एके राज्यस्तर देखरेख (संनियंत्रण) समिती गठीत कोअे.

- a) मुख्यसचिव - अध्यक्ष.
- b) सचिव, महसुल विभाग - सदस्य.
- c) सचिव आदिवासी समाजकल्याण विभाग - सदस्य.
- d) सचिव, वनविभाग - सदस्य.
- e) सचिव, पंतायत राजविभाग - सदस्य.
- f) प्रधानमुख्य, वनसंरक्षक - सदस्य.
- g) आदिवासीई सल्लागार मंडळओ नेमणुक कोईने मंडळओ तीन आदिवासी सदस्य न जियो जागी आदिवासी मंडळ नाय ऊये तिया जागी राज्य शासन नेमणुक कोईने अनुसुचित जमातीई तीन सदस्य.
- h) आयुक्त, आदिवासी कल्याण नाय तो समकक्ष अधिकारी जुऊ सदस्य सचिवओ काम पाले.

10) राज्यस्तर देखरेख (संनियंत्रण) समिती कामे -

राज्यस्तर देखरेख (संनियंत्रण) समिती -

- a) वन हक्कान मान्यता आपुन्या न तेअे सुपुर्द कोऊनो प्रक्रिया पेअे देखरेख कोईनो काजो निकष न निर्देश तयार कोअे.
- b) राज्यामाय वन हक्कान मान्यता हे आपुनी, तिया सत्यता तपासनाओ तेअे सुपुर्द कोऊनो या आख्या प्रक्रिया पेअे देखरेख कोअे.
- c) वन हक्कान मान्यता आपुन्या न तिया सत्ता, तपासित तेअे सुपुर्द कोऊने या प्रक्रिया पेअे देखरेख कोअे.
- d) कायदा कलम (माय नमुद कायहो तिही कोईत नोटीस मिल्यु मिळाला उय तोअ संबंधामाय अधिका-याविरुध्द कायदानिचो हाज्योरितोवाअ कारवाई कोअे.
- e) कायदामाय कलम ४ पोटकलम २ निचो पुनस्थापनोओ प्रक्रिया पेअे देखरेख मेके.

11) ग्रामसभा दावेदाखल कोईत नेअनोओ, निश्चित कोऊनो न सत्यता तपासीत पालुनी पध्दत.

- १) ग्रामसभा -
- a) दावे मागवे न या नियमओ परिशिष्ट एक (१) माय आपीन्या नमुनामाय दावे स्वीकारुनो अधिकार वन हक्क समित्यान आपे. अेहनेहे प्रकारोओ दावे मागविन्या तारख्योदेखे तीन मोयनामाय नियम तेरामाय नमुद कोईन्या पुरावाम देखे कमीत-कमी बेन पुरावा सह अेहनेहे दावे दाखलकोअे जाय आवश्यक नाग्योतो, ग्रामसभा तेहनी लेखी नोंदवित ऊउ तीन मोयनाओ कालावधी (टेम वादवे)
- b) आपुऊ सामुदायिक वन संसाधने निश्चित कोऊनी प्रक्रिया चानु कोऊनो काजो तारीक निश्चित कोअे अन तियो जागी सामाजिक वन क्षेत्र ऊये तियो जागी जागु-यान ग्रामसभा न उपविभागस्तर समितीन तारीक कोये.
- २) वन हक्क समिती ग्रामसभान तियो तिचो काममाय सहाय्य (मदत) कोअे.
- १) विहित नमुनामाये दावे न तिया काजो जुडीने पुरावे स्वीकारुने, पोट आपनी न राखुनी.
- २) दावे न नकाशारी पुरावाआ नोंद तयार कोऊनी.
- ३) दावेदारोअ यादी तयार कोऊनी.
- ४) या नियममाय ठरवित आपीय तिहीकोईत दावा सत्यता पडताळुनी (तपासुनी)
- ५) दावा स्वरुप न व्याप्ती बदल तियो निष्कर्ष ग्रामसभा हुमर विचार कोऊनो काजो सादर कोऊनो.
- ३) प्राप्त ऊविनाआ प्रत्येक दावाआ वनहक्क समिती तर्फे रितसर लेखीपोच आपी जाय.
- ४) या नियम माया परिशिष्ट १ माय ठरवित आपीन्या नमुना b माय अेड्डाज वन हक्काआ दावाबी वन हक्क समिती ग्रामसभा वा तयार कोअे.
- ५) पोटनियम २ (५) निचो वन हक्क निष्कर्ष जळीनापासेअे तिया निष्कर्षापेअे विचार कोऊनो काजो पुर्वसुचना देत बैठक हादे, सुयोग्य (हाजू) ठराव संमत कोअे. न तेअे उपविभागस्तर समितील मुखनावे.

६) ग्रामपंचायती सचिव ऊउ ग्रामसभाआ कामे पार पाडूनोअ काजो ग्रामसभाआ सचिव कोते काम पाले.

12) वन हक्क समीतीन दावे पडताळुनो प्रक्रिया :-

- १) संबंधामाय दावेदार न वनविभाग याने योग्य तेई सुचना आपुनोपासेए वन हक्क समिती.
- २) प्रत्यक्ष जागापेअे भेट देते दावा स्वरुप, तिया व्याप्ती (जागु का देख होय तेअे) न जागा पुरावा या तापासणी (पडताळ्मी) कोअे.
- ३) दावेदार नाय तो साक्षीदार यापेदेखे अनके कावीही पुरावे न नोंदी ऊय तोओ तेअे स्वीकारे.
- ४) धनगर नाय तो भटक्या जमातीई व्यक्तीगत सदस्य अेड्डा नाय तो जुनामजुन्या संस्थातर्फे कोईन्या दावाआ तपासणी (पडताळणी, अेहनेहे माहहे, एकाच कराआ, नाय तो तिया प्रतिनिधी हजर ऊयताहांज ऊवे, या खात्री कोअे.)
- ५) आदिम जमातीई अेखु सदस्य नाय तो खेतीपुर्व करु टुलविया वहतीस्थानो बाबतीम अधिकार निश्चित कोऊनो तिया करा गट तर्फे नाय तो जुनामजुन्या संस्थातर्फे कोईन्या दावा तपासणी अेहनेह टुला नाय तो तिया प्रतिनिधी हजर ऊय तेहनामाय कोए जाय या खात्री कोअे न.
- ६) प्रत्येक दावामाय क्षेत्र रेखांकित कोईत ऊलखता आवे अेहन्याहा ठळक खुणा देखाव्हनारा नकाशा तयार कोअे.
- ७) तियापासे वन हक्क समिती दावा संबंधाआ आपू निष्कर्ष नोंदवे न तोओ ग्रामसभामाय विचार कोऊनो काजो सादर कोअे.
- ८) अनक्या गामो जुनामजुन्या नाय तो रुढ हद्दी बाबत (हेड) भांडगळी ऊय तो नाय तो एक वन क्षेत्र एकादेख जाअखो ग्रामसभा वापरुती उये तोओ तियो ग्रामसभा वनहक्क समित्या अेहन्याहा हक्काआ जीवीतखाअनो स्वरुपाबाबतीम विचार कोऊनो काजो. एकच बैठक हादाळे न तियो लेखी निष्कर्ष संबंधामाय ग्रामसभाम सादर कोअे. ग्रामसभसंबंधामायु भांडगळी मिटवित नाय चेकी तर तेई बाब ग्रामसभा उपविभागस्तर समितील मुखनावे.
- ९) ग्रामसभान नाय तो वन हक्क समितिने कोन्वोबी माहितीई, नोंदीई नाय तो दस्तऐवज लेखी मागणी कोअे तेओ संबंधामाय पुरवे. म. आवश्यक ऊय तो सक्षम अधिका-योव्दारा तिया स्पष्टीकरण कोऊनो काजो मदत कोअे.

13) वनहक्क ठरवुओ काजो पुरावे :-

- १) वन हक्क मान्य कोईत सुपुर्द कोऊनो काजो निचोओ पुरावे ग्राह्य तोईने जाय.
- २) सार्वजनिक दस्ताएवज, राजपत्र, जनगणना, सर्वेक्षण, अहवाल, नकाशे, उपग्रहे दृश्ये, कार्यआराखडा, सुक्ष्मआराखडे, वनसनकक्ष अहवाल, अन्य , वनविषयक नोंदी, पड्डे नायतो अनकु कोन्वोबी दस्तावेज नामोओ हक्क नोंदी अेहने कोन्वोबी शासकीय दस्तावेज शासननियुक्त कोईन्या समित्या न आयोगओ अहवाल, शासन आदेश, जाहीरनामा, ठराव न परिपत्रक.
- ३) शासनमान्य दस्तावेज जेहनेहे मतदान ओळखपत्र, रेशनकार्ड, पारपत्र, घरपट्टी, रहीवासी दाखले.
- ४) भौतिक पुरावे जेहनेह फोओ, झोपडी तकायम जमिनीसुधारणा. या माय सपाटीकरण, बाध, रोकबाधारे तत्सम याआ समावेश ऊये.
- ५) न्यायालयीन न तत्समनोंदी ज्याम कोर्टाआ आदेश न निर्णय समाविष्ट ऊये.
- ६) स्वसाधने , अेख्या वनाहक्काआ उपभोगाआ वर्णन कोअनारा व जुनामजुन्या कायदाअ ताकदीई भारतीय मानववंश शास्त्रीय सर्वेक्षण सारखा लौकिक ऊय तेहनाहा संस्थाआ दस्तावेज.
- ७) राजे, सरदार, संस्थाने नाय तोतसम संस्थाआ नकाशे, हक्क नोंदी, अधिकार, सवलती यासारख्या नोंदी.
- ८) वेई, महाळे, पवित्र ठिकाणे (वासुत देवसंस्थाने) यासारखा पुराणत कालोओ जुनामजुन्या रचना.
- ९) आगल्याआ जमिनीई नोंदीमाय उल्लेख ऊय तेहन्याहा नाय तो आगलाआ कालोमायआ गामओ अधिकृत रहिवासी होय. अेहबी मान्यता ऊय तेहन्याहा माहेओ नातरो देखळणारी वंश वाढ नोंदी.
- १०) दावेदारोओ व्यतिरिक्त अनोख्या जेष्ठ माहोओ नेखीना जबाब.
- ११) अेड्डाज वन हक्काआ काजो निचोपुरावाआ समावेश रोये.
- १२) निसतारोओ सारखे कोन्वोबी नामवाआ उलखुता आवणारे / जाणारे अेडे हक्क.

b) ढोगरे सारुनेअे जुनामजुने राने (मैदाने) कांदेन मुलेअे चारा, रानफले न अनोक्या गौणवनपज ऐट्ट्या कोऊनोआ जागा, मासे तोऊनोओ जागा, सिचन व्यवस्था, माहोओ नाय तो जुनावरोओ वापरुनोओ पायंओ स्त्रोत, वैदुऊ वनऔषधी अेड्डेअे कोऊनो क्षेत्र.

c) स्थानिक समुदायाओ कोईन्याबाधकामोओ ऊगरीनु भाग, पवित्र साडे, बागा (बगिचा) न तडी (ढाबरे) नाय तो माहाळो जागु.

14) उपविभागस्तर समितीम कोऊनोओ अर्ज:-

१) ग्रामसभाआ ठरावाआ बाधीत कोत्रोबी माहुऊ ठराव कोईन्या तारख्यो देखे साठ (६०) दिहोमाय उपविभागस्तर समिती न जिल्हास्तर समितील अर्ज कोअे.

२) उपविभागस्तर समिती सुनवाणीई तारीख निश्चित कोअे अनोअे तिया तारख्योओ आगे कमीत-कमी पंधरा (१५) दीहीओ लेखी स्वरूपाम तिहीत कोईत अर्जदारोओ गावोमायआ सोय ऊय तेहन्याहा सार्वजनिक ठिकाणी नोटीस नागाडीत अर्जदारो न संबंदामाया आ ग्राम सभान सुनावणी तारीख कोये.

३) उपविभागस्तर समिती एक तो अर्जदाखल कोईत नेये नाय तो नाकारी देये नाय तो संबंधामाय ग्रामसभा पुर्नवाराओ काजो मुखनावे.

४) इंही कोईत मुखनावीने अर्ज मिले तियापासे तिस दिहो माय ग्रामसभा बैठक नेये न अर्जदारोआ काम कोनोओ होय तेअे उनाय. तिया संदर्भाम ठराव संमत कोए न तुऊ उपविभागस्तर समितील सादर कोए.

५) उपविभाग स्तर समिती ग्रामसभाआ ठरावोओ पेअे विचार कोअे न एक तो अर्जमान्य कोअणारा नाय तो अमान्य कोअणारा योग्य तुऊ आदेश आपे.

६) निकालोम नाय काडीना अर्जाआ बाबतपुर्वग्रह नाय मेकता उपविभागस्तर समिती एहन्या दावे दारोओ वन हक्काआ नोंदी तपासे न तियाआ तुलना कोईत / सकलम संबंधामाय उपविभागीय अधिका-याओ मार्फत जिल्हास्तर समितील मुखनावे.

७) बेन नाय तो जाख्योओ ग्रामसभामाय भानगडीई (विवादोओ) प्रकरणाम कोत्रोबी एका ग्रामसभा अर्जा देखे नाय तो सतोज (स्वताज) उपविभागस्तर समिती भानगड सुडवुनोअ दृष्टीवाआ संबंधाम ग्रामसभा एकोजजागी बैठक हादाळे.

जर (३०) तीस दिहोमाय परस्पर समितीई वाआ तोडगु नाय निकलु तो उपविभागस्तर समिती संबंधाम ग्रामसभाआ काम कोऊनो होय तेअे उनात कोईत भानगडी बदल निवाडा कोअे न योग्य तुअ आदेश आपे.

15) जिल्हास्तर समितील कोऊनोओ अर्ज:-

१) उपविभागस्तर समितीई निर्णयोवाआ बाधीत ऊवोओ कोत्रोबी माहुअ निर्णयोओ तारख्योदेखे (६०) साठ दिहोमाय जिल्हास्तर समितील अर्ज दाखल कोए.

२) जिल्हास्तर समिती सुनावणीई तारीख निश्चित कोए न तियो तारख्योओ आगे कमीत-कमी (१५) पंधरादिहो लेखी स्वरूपोमाय तिहीज कोईत अर्जदारोआ गापोमाय सोप ऊयतेहन्यो जागो सार्वजनिक ठिकाणोओ नोटीस नागाडित अर्जदारान न संबंधामाय उपविभागस्तर समिती सुनावणीए तारीख कोये.

३) जिल्हास्तर समिती एक तोर अर्जदाखल कोईत नेये नाय तो नाकारी देये नाय तो संबंधामाय उपविभागस्तर समितील पासे विचारो काजो मुखनावे .

४) इंहीकोईत अर्ज मिलुनोआ पोसेअे उपविभागस्तर समिती अर्जदार न ग्रामसभाआ काग कोनओ होय ते उनाय.तिया संदर्भामाय निर्णय आपे न तुऊ जिल्हास्तर समितील कोये.

५) जिल्हास्तर समिती या पासए अर्जापेअे विचार कोए न एक तो अर्ज मान्य कोअनारा नाय तो अमान्य अनारा योग्य तुऊ आदेश आपे.

- ६) शासकीय नोदीमाय आवश्यकते तेअया सुधारणा कोरूनो काजो जिल्हास्तरसमिती दावेदारोओ नाय तो दावेदारोओ वन हक्क नोंदी जिल्हा अधिकारी नाय तो जिल्हाम मुखनावे.
- ७) बेने नाय तो उपविभाग समितीई आदेशोमाय विशवगती चूय तो, जिल्हास्तर समिती स्वत देख मतभेत दुर कोरूनोओ दुष्टीवाआ संबंधाम उपविभाग स्तर समित्योओ एकज जागी बैठक हादावे जर परस्पर समतीवाआ तोडगु निकाल्यु नाय उपविभाग समित्योओ काग कोनोओ होय तेअे उनात कोईत जिल्हास्तर समिती भानगडीई बददल निर्णय आपे (नाय तो नेय)

परिशिष्ट - 1 नमूना - अ

वन जमीन्योपेअे हक्काआ दावाकाजो अर्ज

मा.अध्यक्ष / सचिव,

वन हक्क समिती,

ग्रामसभा -----ता.-----जि. -----

विषय - अनुसुचित जमाती न ओनक्या जुनामजुन्या जंगलवासी (वन हक्क मान्यता) कायदा २००६ नियम ११ (१) (अ)
अंतर्गते वन जमीनीपेअे हक्क नोंदवूनोबाबत....

महाशय,

उचो संदर्भार्म आये माआ दावा निचोहोचे सादर कोअह.

१. दावेदारो नाम :- -----
२. माट्टयो बुई नाम :- -----
३. याहहो / बाहहा नाम :- -----
४. पत्तु :- -----
५. गाम /पाडा :- -----
६. ग्रामपंचायत :- -----
७. तालुका :- -----
८. जिल्हा :- -----
९. अनुसुचीत जमात :- होय के / नाहां (दाखलाआ प्रमाणित प्रत जुडीनी होय)
१०. कुटुंबामाय ओनवय माअहों
नामे न वय :-
नाम : वय :-

=====

११. वन जमीनीपेअे हक्काआ दावाआ स्वरुप :-

- १) वहिवाटीनिचो वन जमिनी इ. क्षेत्र (कायदा माय कलम ३(१) (a)
अ) रोअनोकाजो / वहत्योकाजी
ब) सोताआ उबजादीतखाअनोकाजो
- २) भांडगडी जमिनी (उयताहा) (कायदा माय कलम ३(१) (R))
- ३) पट्टे / लीज/ गॅट (उयताहों) (कायदा माय कलम ३(१) (R))
- ४) पुनर्वसनकाजो नाय तो पर्यायोजमीनी (उयताहा) (कायदा माय कलम ३(१) (M))
- ५) जमीन्यो मोबदलु नाहां मिल्यु तिहीज जियो जमिन्यो पैज देख
विस्थापित कोईना कय लेहनी जमीन (कायदा माय कलम ४(८))
- ६) वन गामोमाय /जुन्या वहत्यामाय जमीनी क्षेत्र (कायदा माय कलम ३(१) (h))
- ७) ओनकं कोन्नबी नामजुनं हक्क (उयताहा) (कायदा माय कलम ३(१) (i))
- ८) आधारोकाजो पुरावा : (नियम १३)
- ९) आएनकी कात्रीबी माहिती (खब) :-

दि.

दावेदारो सही / अंगठा

परिशिष्ट - 1 नमूना - ब

अड्डाज हक्काआ दावाकाजो अर्ज

मा.सभापती

वन हक्क समिती,

ग्रामसभा ----- ता. ----- जि. -----.

विषय - अनुसुचित जमाती न ओनक्या जुनामजुन्या जंगलवासी (वन हक्क मान्यता) कायदा २००६ नियम ११ (१)

(अ) न ४ अंतर्गत वनमाय हक्क नोंदवुनबाबत...

महाशय,

उचो संदर्भाम आमीआमाआ दावा तिचो होचे सादर कोअताहा.

१. दावेदारो नामे :

अ) जंगलवासी अनुसुचित जमात :

ब) ओनक्या जुनामजुन्या जंगलवासी :

२. गाम / पाडा :

३. ग्रामपंचायत :

४. तालुका :

५. जिल्हा :

६. अड्डाज वन हक्काआ स्वरुप :

१) निस्तार सारखा अड्डा हक्क उयताहां [कायदामाय कलम ३ (१) (३)]

२) गौण वनोपजपेअे हक्क उय ताहा. [कायदामाय कलम ३ (१) (८)]

३) अड्डाज हक्क

अ) मासे, जलाशयमाय वापरुनं हक्क उय ताहां

ब) डोगरे चारुने

क) धनगर न भटक्या जमाती इं जुनामजुने हंगामी संसाधन मिलवुन हक्क उय ताहां. (कायदामाय कलम ३ (१) (d)

४) आदिम जमाती न खेतीपुर्व अड्डा गट अ वहत्या कोईत रोअनअ अठठाज भोगवटाआ हक्क [कायदामाय कलम ३(१) (e)]

५) जातीजाती जीव,जंतू,बुध्दयो संपदा न जुजामजुने ज्ञान मिलावुन हक्क [कायदामाय कलम ३(६)(k)]

६) ओनकं जुनामजुनं हक्क उय ताहां [कायदामाय कलम ३(१)(i)]

७) आन्यारोकाजो पुरावे-

८) ओनकी कोन्नीबी माहिती-

ता.

दावेदारो नाम

सहया/आंगठे

परिशिष्ट 2

अेड्डाज वन हक्काआ पड्डा (पालानियम 8 (h))

- १) वन हक्कधारक / हक्कधारकोअ नांमे / नांमे:
२) गांम / ग्रामसभा :
३) ग्रामपंचायत :
४) तालुका :
५) जिल्हा :
६) अनुसुचित जमाती /ओनक्या जुनामजुन्या जंगलवासी :
७) अेड्डाज हक्काआ स्वरुप :
८) उयताहां शर्ती :
९) खसरा नायतो कंपार्टमेंट नंबर याआ समावेश उय तेहन्या ठळक खुणारी हद्दी वर्णन
वन हक्कधारकोअ नामे :
१)
२)
३)

आमी नीचो सह्या कअनारा (राज्याआ नाम) शासनोकाजो न वतीवाआं उचो उल्लेख कोईन्या वन हक्कधारकोअ (पड्डाम नमुद कोईने वन हक्क) कायम कारूनोकाजो आमाआ सह्या कोअताहा.

विभाग वन अधिकारी / वन उपसंरक्षक

जिल्हाधिकारी / उपआयुक्त

जिल्हा आदिवासी कल्याण अधिकारी.

परिशिष्ट - 4

----- वन हक्क समित्यों सामनं (अनुसुचित जमाती न ओवक्या जुनामजुन्या जंगलवासी (वन हक्क मान्यता) कायदा २००६ अंतर्गत)

डायरा माअ जबाब (जमिन्योपेअे हक्कासंबंधाम)

आंय ----- वय सुमारे वर्षे रा. ----- ता. ----- जि.-----

आदिवासी, भारतोअ रहिवासी होय पेअे, को होके.

१) आंय मौजे ----- ता. ----- जि. -----

योजगुरु कायम रहिवासी होय पेअे, आदिवासी ----- जातीई होय.

२) कोहो के श्री. ----- वय सुमारे -----

--- वर्षे, रा. ----- ता. ----- जि. यांन आंय आयता पेअे देख उलखुतनु न

तुऊ आमाआ गामोअ कायम रहिवासी होय.

३) कोतनु के तियां कोअदेख ----- कि.मी. अंतरपेअे वनजमिन्यो पेअे

१) एकसाली प्लॉट

२) दळी प्लॉट

३) फॉरेस्ट प्लॉट

४) आगल्योअ वनजमिन्योपेअे नागवडीई प्लॉट

५) -----

कायम ----- वरहोदेखे तियां कब्जुवहीवाटीम होय. न तियांम उबजाळीत खाहे. तिया उबजाळीन मे जास्तीवाआं पालानं होय.

प्लॉट क्षेत्र सुमारे ----- हे ----- आर. होय पेअे तिओ जीमीन्यो स्थानिक नाम ---

----- इहीकोईत होय नतियांम तुड हाल / नागनी / बअटी / कुदरा / तुंवी / जुवार /

ओनक्यो जातीबी पिक नेहे. वरहोअ तियांआ उबजोहे न उबजाळीन्या अनपेदेख तुऊ सोताआ न तियाआ कुटूबामायां माअहंअ उदरनिर्वाह (जीवीत खोह) कोअे हे.

४) मान मुंदू होय के तुऊ एक गरीब, भुमिहीन / सीमांत सेतकरी होय.

५) मान इई मुंदू होय के, तियांआ वहिवाटीनीचो उवीनी (होय तेई) न उबजाडीत खाहे तेई जीमीन सर्वसाधारणवाआं थुडके साडे उतने तेहनी जीमी उती. या जीमीन्योपेअे उबजाडीत खाअनोकाजो तिया साडे तुडयेहे नाहां गोयना वाळी वरहोदेख जमीन्यो राखवाली उवुन जुजवे कोत तियां प्लॉटोपेअे साडोअ राखवाली कअयीही. तिया वाधार वरहोदेख उबजाडुनं काजे जमीन्योअ सपाटीकरण कोअयेहे. न बांधारा बांध्याहा. जेतीही जमीन तिया उबजाडुनं काजो खेडीही तेतीहज जीमीनं आजबी तियापेअे तेतीहज होय. आंय जमीन्योजागी वाधार वाआ गयनु होय.

न जमीन्यो हद्दी मान मुंदू होय. (मान जमीन्यो हेडा मंदू होय.)

६) मान मुंदू होय के उचो जमीन्यो संबंधाम तिया डंड / धारा पुदना नायतो शिक्षा भोगीनी होय / नाही. तियां अन सुमारे वरहो आगलो वन खाता वाला नष्ट कोईने होय / नाय ऊते.

७) मान मुंदू होय के तियां उबजाळुन फॉरेस्ट / गार्ड यांअ भेट आपीनी पेअे, तिया प्लॉटो पेअरेख उबडीस नाये देऊन जुजवे कोत तिया फॉरेस्टर / गार्ड यांन पै न ओनक्या वस्तु रुपवांआ दंड पुईन होय.

उचो माहीती खरी होय पेअे, उऊ जबाब स्वखुशीवाआ आपहं.

ता. -----

जबाब आपनाराआ

सही / अंगठा

परिशिष्ट - 5

(अनुसुचित क्षेत्रमाय वाडी / पाडे / गामोकाजो)

अनुसुचित जमाती न ओनक्या जुनामजुन्या जंगलवासी (उन अधिकार मान्यता) अधिनियम, २००६ आ तरतुदी अनुषंगवावाआ अनुसुचित क्षेत्रमाय पंचायतीन अधिकार आपना-या कायदामांय कलम ४ (ब) न कलम ४ (क) अंतर्गत गांम न ग्रामसभाआ संदर्भाम चानवुन कामकाजोअ स्पष्टीकरण कअनारु ठराव, आमी नीचो सह्या केअनारा / आंगठा कअनारा -----

----- आपनारा -----

या महसुल गामों हद्दीमाय -----

या नामोवाआ उलखुता अवनारुपाडा / पाडाआ गट. ता. ----- जि. -----

महाराष्ट्र राज्याला रहिवासी यावाआ राज्य सारकारोअ संबंधाम अधिकारी न आखांन संबंदामायांन जाहीर कोअहं के.

१) निचो सह्या कअनारा / आंगठा आपनारा उचो नमुद कोईन्या वहत्या / पाडामायं निवासी गायंअ अेड्ड कोईत आमाआ रितीरीवाज न परंपरा नुसार आमाआ कामकाज चानवुताहा. तियावाआ अनुसुचित क्षेत्रमाय अधिकार आपना-या कायदामाय कलम ४ (ब) अन्वये तरतुदीनुसार वहती / वहत्या , पाडा / पाडे म्हणजे गाम ईई आमान आखांत मुंदू होय.

२) नीचो सह्या / आंगठा आपना-या अनुसुचित क्षेत्रमायां पेचायतीत अधिकार आपना-या कलम ४ (क) अंतर्गत आखे माअ हे अनुसुचित जमाती न ओनक्या जुनामजुन्या जंगलनिवासी (वन अधिकार मान्यता) अधिनियम २००६ या कायदामांय आखा अधिकारोकाजो गामोअ ग्रामसभा तियार कोअताहा.

३) अनुसुचित जमाती न ओनक्या जुनामजुन्या जंगलनिवासी (वन अधिकार मान्यता) अधिनियम २००६ या कायदाआ उदिष्टापुठतताकाजो या काजदाअंतर्गत उबलुना-या आख्या कामकाजोबाबत / गुडीबाबत विचार कोईत आवश्यक पुर्तता कोईत निर्णय नेअनुकाजो एदु ग्रामसभा सक्षम होय.

सह्या

दिनांक -

फायदु कोडान मिलनारु ?

जियापेअे १३ डिसेंबर २००५ देखे आगलुऊ वनजमिनीपेअे ताबा होय. अेहने अनुसुचित जमाती न अेहन्या जुनामजुन्या वनवासी.

जेअे ओनक्या जुनामजुन्या वनवासी (बिगर आदिवासी) होये तेअे वन वनजमिन्योपेअे नायतो वनोम जंगलोम कमीत - कमी तीन विहान पंधरा वरहे रोते उये.

फायदा कोन्ना मिलनारा ?

वन जमीन्योअ मालकी

जीयीत खाअनं साधन

गौणवनोपजअ मालकी हक्क वापरुपअ न तेअे वेचूने.

च्यार हेक्टर (दोहं एकड) जाआं जमीन्योपेअे हक्क.

जंगलमाय संसाधनं राखवाली कऊनं हक्क.

अेड्डाज संसाधनंपेअे वापरुन काजो हक्क.

जमीनी नौदणी बुई - माट्ट्या बेनुजोआ नामोमे.

अंमलबजावणी किकोईत उवनारी ?

ग्रामसभा पंधर समसदस्याआ वन हक्क समिती निवड कऊनी एई समिती आपुमदेख अध्यक्ष न सचिवअनिवड कोअे.

समित्योम अनुसुचित जमातीमाया कमीत-कमी पांच बुई कमीत-कमी पाच न आनक्या अेहन्या सदस्याआ समावेश उये.

अर्जे जमाकोईत उवेताहां समिती अर्जाआ छाननी (तपासणी) कोईत संबंधामाय ग्रामसभा मुखनावे.

ग्रामसभा संबंधामाया ठराव उपविभाग समितील मुखनावे.

उपविभाग समिती अर्जाआ तपासणी कोर्इत जिल्हा समितील मुखनावे.

जिल्हा समित्या निर्णय नेदुतादेख लाभार्थान जमिन्योअ न हक्क नोंदीई प्रमाणीत प्रती ओनक्या हक्कान मिलना-या.

जुजवेनारे कागलपत्रे

राजपत्र, जनगणना, सर्वेक्षण, अहवाल, नकाशे, कोमोआराखडा वनचौकशी अहवाल, शासनोअ आदेश, जाहीरनामे, ठराव परिपत्रक मतदान ओळखपत्र रेशनकार्ड पारपत्र, घरपट्टी रहिवासी दाखले, उच्च न्यायालय न उच्च न्यायालयोमायो याचीकामाय पात्र/अपात्रताआ पुरावा एकसाली धारापावती दळीबुक उबजाडताउय तियासंबंधामाय दंड पावती पुइन्हो सजाआ पावती, डायरा माअहे.जबाब खेतोमाय टाईन्या साडोअ यादी जमीन सुधारुन संबंधामाय फोटा न ओनक्या वनविषयामाय नोंदी अेहन्यो जातीई महत्वाआ कागलपत्रे.

इहींकोईत उवनारी

अंमलबजावणी

संभाव्य लाभार्थी

अर्ज कोअे

वन हकक समिती

समितीअर्जाआ तापासणी कोअे

ग्रामसभा

ठराव कोअे

उपविभाग समिती

समितीअर्जाआ तापासणी कोअे.

जिल्हा समिती

सेन वालड निकाल देय.

जमीन लाभार्थीअ. नामोम उवे.